

נתיבי הלכה - הדף היומי

השתלשלות ההלכה מהדף
עד השולחן ערוך

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

טומאת בשר קודש כשנמצאת בו מחט

(כ' א') (שנינו, מחט שנמצאת בבשר) והבשר טמא. (ומברר) האי בשר (שעדיין בעזרה) דאיתכשר במאי (לקבל טומאה, שיכול להיטמא מהמחט). אי נימא דאיתכשר בדם, והא אמר רבי חייה בר אבא אמר רבי יוחנן: דם קדשים אינו מכשיר (לקבל טומאה)!

ואלא דאיתכשר במשקי בית מטבחיא (שהבהמה הודחה בהם), והא אמר רבי יוסי ברבי חנינא: משקי בית מטבחיא לא דיין שהן דכן, אלא שאין מכשירין.

ואלא דאיתכשר בחיבת הקודש¹, אימור דמהניא ליה חיבת הקודש לאיפסולי גופיה, למימנא ביה ראשון ושני (שיהא הוא מטמא אחרים, דקתני הבשר טמא, ולא קתני הבשר פסול) נמי?! תיפשוט דבעי ריש לקיש: צריד (יבש) של מנחות, מונין בו ראשון ושני או לא!

(ומסיק) אמר רב יהודה אמר שמואל: כגון שהייתה פרה של זבחי שלמים² והעבירה (בעליה) בנהר, ושחטה ועדיין משקה טופח עליה (ואי אפשר שלא יפול מן המשקה על הבשר כל שהוא בשעת הפשט).

(שנינו בהמשך) נמצאת בפרש, הכל טהור, (ומקשה) ונהדר פרש ונטמייה לבשר!

(ומתרץ) אמר רב אדא בר אהבה: בפרש עבה (שאינו משקה).

רב אשי אמר: אפילו תימא בפרש רכה, משום דהוה משקה סרוח (שאינו תורת משקה עליו, ואינו מקבל טומאה).

שיטות הראשונים

הכשר לטומאה על ידי חיבת הקודש: כתב הרמב"ם, "פֶּרֶת קִדְשִׁים שֶׁהֶעֱבִירָהּ בְּנֶהֱרָ, וְשִׁחְטָהּ, וְעִדְוִן מִשְׁקָה טוֹפֵחַ עָלֶיהָ - הָרִי זֶה מְכַשֶּׁרֶת. לְפִיכָף, אִם נִמְצְאָת מִחַט טִמְאָה בְּבִשְׂרָהּ - הָרִי הַבֶּשֶׂר טָמֵא... נִמְצְאָת הַמִּחַט בְּפֶרֶשׁ - הַבֶּשֶׂר טָהוֹר... בְּמָה דְבָרִים אֲמוּרִים? לְהִיּוֹת הַבֶּשֶׂר טָמֵא בְּדִין תּוֹרָה. אֲבָל לְהִטְמֵא מִדְּבָרֵיהֶם אֵין הַקֹּדֶשׁ צָרִיךְ הַכֶּשֶׁר, אֶלָּא חִבַּת הַקֹּדֶשׁ מְכַשֶּׁרֶת הַבֶּשֶׂר, וְאִם נִגְעָה בּוֹ טִמְאָה, בֵּין קֵלָה בֵּין חֲמוּרָה - נִפְסַל אֵף עַל פִּי שְׁלֵא הַכֶּשֶׁר בְּמִשְׁקָה..."

ועל מה שכתב שחיבת הקודש מכשרת הבשר להיטמא מדרבנן, השיג הרמב"ד, והלא במסכת חולין למדו לחיבת הקודש שמכשרת מן התורה! אלא שהוא ספק אם מונין בו ראשון ושני או לא.³

¹ חיבת הקודש מכשרתה לבוא לידי טומאה, דקיימא לן בפרק שני דשחיטת חולין חיבת הקודש משווה לה אוכל לקבולי טומאה.

² להכי נקט פרה של זבחי שלמים, לפי שהעור והבשר לבעלים, ומתעסק ליפות העור והבשר, ומעבירה בנהר סמוך לשחיטה, ומשקין אותה כדי שתהא נוחה להפשיט, כדאמרינן בסיומא דביצה. רש"י.

³ מקורות - רמב"ם (טומאת אוכלין יז).

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

נתיבי הלכה - הדף היומי

השתלשלות ההלכה מהדף
עד השולחן ערוך

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

טומאת כלי חרס מאוירו

(כ' א') תנן התם⁴: שרץ שנמצא בתנור, הפת שבתוכו שניה, מפני שהתנור תחילה.

אמר ליה רב אדא בר אהבה לרבא: וניחזי להאי תנור כמאן דמלי טומאה דמי, ותיהוי האי פת ראשונה!

אמר ליה: לא סלקא דעתך, דתניא: יכול יהו כל הכלים מטמאין מאויר כלי חרס?

(כ' ב') תלמוד לומר "כל אשר בתוכו יטמא" וסמך ליה "מכל האכל", אוכל מטמא מאויר כלי חרס, ואין כל הכלים מטמאין מאויר כלי חרס.

שיטות הראשונים

שרץ שנפל לאויר תנור ופת בתוכו: כתב הרמב"ם, "הראשון שבחלין - טמא ומטמא; השני - פסול ולא מטמא. ואין שני עושה שלישי בחלין. ומנין לאכל שני שהוא פסול בחלין? שנאמר: "וכל כלי חרס אשר יפל מהם אל תוכו, כל אשר בתוכו יטמא" (ויקרא יא, לג); נמצא השרץ אב, וכלי חרס שנפל השרץ לאוירו ראשון, והאכל שבפלי שני, והרי הוא אומר "יטמא". וכן שרץ שנפל לאויר התנור - הפת שניה, שהתנור ראשון."

אלו דברים נטמאים מאויר כלי חרס: כתב הרמב"ם, "וכשם שמטמא (כלי חרס) מאוירו, כך מטמא אכליו ומשקין מאוירו. כיצד? כלי חרס שנטמא, ונכנסו אכליו ומשקין לאוירו - אף על פי שלא נגעו בו, הרי אלו טמאין, שנאמר: "כל אשר בתוכו יטמא" (ויקרא יא, לג). אבל שאר הכלים הטמאין - אינן מטמאין אכליו ומשקין עד שיגעו בהן." "אין כלי חרס מטמא כלים מאוירו, בין כלי חרס בין שאר כלים. כיצד? כלי חרס גדול שהיו כלים בתוכו, ונכנסה טמאה באוירו - הוא טמא, וכל הכלים שבתוכו טהורין..."⁷

שמירת תרומה טמאה

(כ' ב') תנן (תרומות ח, ח): חבית של תרומה שנולד בה ספק טומאה -

(4) רבי אליעזר אומר: (עדין מוזהר על שמירתה, ולכן) אם הייתה מונחת במקום התורפה (הפקר) - יניחנה במקום המוצנע. ואם הייתה מגולה, יכסנה.

(2) רבי יהושע אומר: (אם רצה, יכול לגרום לה טומאה) אם הייתה מונחת במקום המוצנע, יניחנה במקום התורפה. ואם הייתה מכוסה יגלנה⁸. (ומדייק) גרמא, אין. בידיים, לא.

⁴ משנה כלים ח, ה.

⁵ ויקרא, פ' שמיני (יא, לג-לד): וכל כלי חרש אשר יפל מהם אל תוכו כל אשר בתוכו יטמא ואתו תשבירו. מכל האכל אשר יאכל אשר יבוא עליו מים יטמא וכל משקה אשר ישתה בכל כלי יטמא.

⁶ מקורות - רמב"ם (הל' שאר אבות הטומאות יא, ב).

⁷ מקורות - רמב"ם (הל' כלים יג, ב-ג).

⁸ ובסיפא דמתניתין יש דעה נוספת: רבן גמליאל אומר: אל יחדש בה דבר. וכדבריו פסק הרמב"ם, כדלהלן.

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

רבי אלעזר רמי תרומה אתרומה, ומשני: מי אמר רבי יהושע גרמא אין, בידיים לא, ורמינהו (משנה תרומות ח,ט):
חבית של (יין) תרומה שנשברה בגת העליונה ותחתיה חולין טמאין, מודה רבי אליעזר ורבי יהושע שאם יכול
להציל ממנה רביעית בטהרה יציל. ואם לאו - (1) רבי אליעזר אומר: תרד ותטמא, ואל יטמאנה ביד. (2) רבי
יהושע אומר: יטמאנה ביד (ע"י שמקבלה בכלים טמאים. כיוון שסופה לאיבוד)!

ומשני: שאני התם, דאיכא הפסד חולין (בחבית התחתונה).

מתקיף לה רבא: מתניתין (לגבי שריפת תרומת חמץ) נמי איכא הפסד עצים (כששורף תרומה טהורה לעצמה וטמאה
לעצמה, ואמאי קאמר רבי יוסי אליבא דרבי יהושע דלא)!

אמר ליה אביי: להפסד מרובה חששו. להפסד מועט לא חששו.

ומנא תימרא דלהפסד מרובה חששו, ולהפסד מועט לא חששו, דתניא: חבית של שמן תרומה שנשברה בגת
העליונה ובתחתונה חולין טמאין, מודה רבי יהושע לרבי אליעזר⁹ שאם יכול להציל ממנה (מהתרומה) רביעית
בטהרה יציל. ואם לאו, תרד ותטמא ואל יטמאנה ביד (הרי שרבי יהושע מודה שכשיש שמן בעליונה, לא יטמאה ביד
היות שגם אם תיטמא, ראוי להדליק).

(ומקשה) מאי שנא שמן דראוי להדליק, יין נמי (אף כשנטמא) ראוי לזילוף.

(ומתריך) בחדש. (ומקשה) והא ראוי לישנו. (ומתריך) אתי ביה לידי תקלה (יבוא להשתמש בו).

(ומקשה) שמן נמי אתי ביה לידי תקלה (שיאכלנו בטעות). (ומתריך) דרמי ליה בכלי מאוס.

יין נמי רמי ליה בכלי מאוס! (ומתריך) לזילוף קא בעי ליה בכלי מאוס רמי ליה!?

ותקלה עצמה תנאי היא, דתניא: חבית של יין של תרומה שנטמאת, בית שמאי אומרים: תשפך חבל¹⁰. ובית
הלל אומרים: תעשה זילוף. וכו'.

(כ"א א') אמר רבי יוסי ברבי חנינא: מחלוקת שנפלה (שעומדת התרומה ליפול) לפחות ממאה סאה חולין טמאין
(דאין תרומה בטילה בהן, ופסדי לגמרי). אבל נפלה למאה חולין טמאין, דברי הכל תרד ותטמא ואל יטמאנה ביד
(הואיל ולא פסדי חולין, דתרומה עולה בהן, וחזו בימי טומאה כדמעיקרא לזר).

שיטות הראשונים

חבית של תרומה שנולד בה ספק טומאה: הרמב"ם פסק כרבן גמליאל, שמובא בסיפא של המשנה, ולא כרבי אליעזר
ורבי יהושע, וכתב "חבית שנתרומה שנולד לה ספק טמאה - הרי זה לא יחדש בה דבר: לא יזיזנה ממקומה ולא יגלנה,
אלא יניחנה עד שתטמא ודאי, ותשרף, ואין חוששין שמה תאכל."¹¹

⁹ ע"פ רבא, כ"א א', דאמר איפור.

¹⁰ לשון חבילה, כלומר תשפך יחד, ולא לזלף דילמא אדמזלף קלי קלי אפילו בו ביום אתי למשתיה. רש"י.

¹¹ מקורות - רמב"ם (הל' תרומות יב,ג).

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

חבית יין שנשברה בגת העליונה והתחתונה טמאה: פסק הרמב"ם כרבי יהושע, וכתב "חבית שִנְשַׁבְרָה בַּגַּת הָעֲלִיוֹנָה, וְהַתַּחְתּוֹנָה טְמֵאָה: אִם יָכוֹל לְהַצִּיל מִמֶּנָּה רְבִיעֵית בְּטַהֲרָה - יִצְיֵל; וְאִם לֹא - יִצְיֵל בְּיָדוֹ בְּלֹא נְטִילַת יָדַיִם, וְאָף עַל פִּי שֶׁהוּא מִטְמֵאָה."¹²

חבית שמן שנשברה בגת העליונה: פסק הרמב"ם כרבי יהושע, וכתב, "בְּמָה דְּבָרִים אֲמֹרִים? בְּחֻבֵּית שְׁלִיין, וְהוּא שִׁיְהִיָּה בַּגַּת הַתַּחְתּוֹנָה פְּחוּת מִמֵּאָה, שֶׁהָרִי יִדְמַע הַכֹּל וַיִּפְסֵד. אָבֵל אִם הָיָה בַּתַּחְתּוֹנָה מֵאָה בְּזוֹ הַחֻבֵּית, שֶׁהָרִי הִיא עוֹלָה בְּאֶחָד וּמֵאָה, אוֹ שֶׁהָיְתָה חֻבֵּית שְׁלֹשָׁמֶן - תֵּרַד וְתִטְמָא, וְאֵל יִטְמֵאָנָה בְּיָדוֹ, שֶׁהָרִי הַכֹּל רְאוּי לְהַדְלִקָּה, וְאִין שָׁם הַפֶּסֶד מְרַבָּה..."¹³

דרמי ליה בכלי מאוס: כתב הרמב"ם "פֶּת תְּרוּמָה שֶׁנִּטְמָאת - מִשְׁלִיכָה לְבֵין הָעֵצִים עַד שִׁשְׁרָפוּם. וְכֵן שֶׁמֶן שֶׁנִּטְמָא - נוֹתְנוּ בְּכֵלִי מְאוּס עַד שֶׁיִּדְלִיקְנוּ, כְּדִי שְׁלֹא יִהְיֶה תַקְלָה לְאַחֲרִים וַיִּאֲכֻלוּהוּ. וְחֹטִים שֶׁנִּטְמָאוּ - שׁוֹלְקֵן וּמְנִיחֵן בְּכֵלִי מְאוּס, כְּדִי שְׁלֹא יִהְיוּ רְאוּיִין לְאֲכִילָה, וְאַחַר כֵּן יִסִּיק בְּהוֹן תַּנּוּר וְכִירִים. וּמִשְׁקִין שֶׁאִין רְאוּיִין לְהַדְלִקָּה שֶׁנִּטְמָאוּ, כְּגוֹן הַיֵּין - קוֹבְרִין אוֹתָן."¹⁴

האם חוששים לתקלה: רבינו חננאל והרמ"ה פסקו כבית הלל, דמתירין לזלף חבית של יין של תרומה שנטמאת, ולא חיישי לתקלה. והרמב"ם פסק כרבי יהושע, שחבית יין תרומה שנשברה ותחתיה חולין טמאין, ואין יכול להציל ממנה רביעית בטהרה, שיטמאנה ביד, דיין תרומה טמאה אינו ראוי לכלום, דחיישינן לתקלה¹⁵.

הדרן עלך אור לארבעה עשר

¹² וראה להלן. מקורות - רמב"ם (הל' תרומות יב,ד).

¹³ מקורות - רמב"ם (הל' תרומות יב,ה).

¹⁴ כסף משנה: 'ונראה מדבריו שאין מזלפין בו ואף על גב דבפרק קמא דפסחים ופרק הגוזל תניא דבית הלל סבירא להו תיעשה זילוף, כתב הר"י קורקוס ז"ל דלא קיימא לן הכי, משום דהתם אמרינן דטעמא דבית הלל משום דלא חייש לתקלה, ואילו אנן אשכחן בכמה דוכתי דחיישינן לתקלה, בפ"ק דשבת גבי י"ח דבר, ובפרק כל שעה. וראה להלן, פיסקה הבאה. מקורות - רמב"ם (הל' תרומות יב,ב).

¹⁵ ותמה הכסף משנה, למה לא חילק בין יין ישן שראוי לזילוף ליין חדש שאינו ראוי לזילוף. כדמפליג התם והר"י קורקוס כתב דהרמב"ם לטעמיה אזיל, שכתב בסמוך ומשקין שאין ראויים להדלקה שנטמאו כגון היין קוברים אותו ואין מזלפין בו, ודלא כההיא סוגיא. ואפשר שמה שהעמידו אותו שם בחדש, היינו אליבא דמאן דאמר דראוי לזילוף, וכבית הלל דאמרי הכי, אבל קושטא דמילתא שאסור לזלף בו, אלא קוברין אותו. מקורות - רמב"ם (הל' תרומות יב,ג). רמ"ה (הו"ד בשטמ"ק ב"ק, קט"ו ב', ד"ה תניא).